

NICO BOON

DE VRAAG IS
NIET: OF,
MAAR:
WANNEER

DE NIEUWE
TONEELBIBLIOTHEEK

Personen

Een collega en moeder van Twee en Vier

Twee collega en jongste zoon van Eén

Drie collega en broer van Eén

Vier collega en oudste zoon van Eén

1.

Een kantoor. Twee zit naar de radio te luisteren. Eén komt op.

een Moet die radio zo luid staan?

twee Mhm?

een Of die radio zo luid moet staan. Ik krijg altijd hoofdpijn als ik naar dat Midden-Oosters gejengel luister.

Eén loopt naar haar bureau.

twee Ik wacht nog even op het nieuws.

Daarna zet ik hem uit.

Eén trekt een schuif open.

een *zucht* Weer zo'n warm weer, hé? Ik stel voor om – als er volgend kwartaal wat budgettaire ruimte is – de airconditioning te laten repareren.

Eén duwt de schuif terug dicht.

een Eerlijk gezegd vind ik het verbazingwekkend dat mijn lichaam na al die jaren afzien nog in staat is een druppel zweet te produceren.

Eén trekt een andere schuif open.

een Had ik dat functioneringsrapport niet in mijn bureau gelegd?

twee Ja.

Twee geeft Eén het functioneringsrapport aan.

twee Ik heb de spelfouten eruit gehaald,
de spreadsheet met de resultatenrekening aangepast en
de inkomstentabellen volgens
de laatste boekhoudkundige richtlijnen bijgewerkt.
Eén neemt het functioneringsrapport aan.

een Ge hebt toch geslapen, hoop ik?

twee Weinig. Weer één van die dromen gehad.
Eén gaat zitten.

een Weeral?

twee Ja.

een Jongen, toch.

twee Ze stond in een groot brandend veld,
deze keer. Hield de handen voor de mond.
Probeerde uit alle macht niet te schreeuwen.

een Rustig. Alleen ambtelijke precisie zal ons redden.
Eén grijpt naar iets in haar jaszak.

een Ik heb op mijn slaapkamer een blokje
schimmelkaas gevonden.
Eén legt een zakje op het bureau van Twee.

een Geniet er maar van tijdens de pauze.
Eén slaat het functioneringsrapport open.

een Weet ge al hoeveel dossiers er vandaag te
verwerken zijn?

twee Neen. Hij is nog niet langs geweest. Hij moest
eerst dringend de nieuwe regiomanager bellen.
Twee zet de radio stiller.

twee Denkt gij soms nog aan vroeger, moeder?

een Tijdens de kantooruren ben ik uw moeder niet, jongen. Slechts een collega met een iets te hoge anciënniteit.

twee Aan ons huis, bedoel ik. Denkt gij soms nog aan ons huis? Of het er nog staat.

een Neen. Denken aan het verleden verzuurt het vermogen om op een adequate manier cijfertjes op te tellen. Zijt ge er zeker van dat dit het juiste lettertype is?

Eén geeft Twee het functioneringsrapport aan.

twee Ja. Het hoofdkantoor heeft laten weten dat het vanaf nu Arial Graphic Bold als lettertype prefereert.

Twee geeft het functioneringsrapport terug aan Eén.

een Ah... Daar was ik niet van op de hoogte.

Oude wijn – wat mij betreft – in nieuwe bureaucratische zakken...

Achter de scène klinkt gestommel.

drie *achter de scène* GODVERDOMME!

Eén kijkt naar Twee.

een Oei. Er is er eentje met het verkeerde been uit bed gestapt, blijkbaar...

twee Ik weet het niet. Ik heb hem nog niet gezien.

Twee wijst naar de radio.

twee Ik wou eerlijk gezegd in alle kalmte naar het nieuws luisteren.

een Natuurlijk, jongen. Doe maar alsof ik er niet ben.

Eén slaat het functioneringsrapport open.

een Ik zal voor de zekerheid het aantal leestekens nog eens tellen... Niets zo verkwikkend als een opeenstapeling van afstompemd werk.

Drie komt binnen op hoge hakken.

drie Kan er iemand mij uitleggen hoe die nieuwe printer werkt?

Drie trekt de hakshoenen uit.

drie Ik probeer mijn laptop op het besturingssysteem aan te sluiten...

Maar ik krijg altijd foutcode f415. En de papierlade gaat niet open.

Drie legt de hakschoenen op het bureau van Eén. Eén neemt de hakschoenen van Drie aan.

een Hebt ge de Technische Assistentie gebeld?

drie Neen. Dat heeft geen zin. Ik krijg altijd het wachtmuziekje.

Drie gaat zitten.

drie Ik vraag mij echt af of de geschiedenis niet beter ten tijde van de stencilmachine stil was blijven staan...

Drie masseert zijn voeten.

drie Djeezes... Mijn voeten voelen aan alsof ik permanent op kaasschaven rond moet lopen.

Drie wijst naar de radio.

drie Moet die radio zo luid staan?

een *wijst naar Twee* Hij heeft hem al stiller gezet.

Eén loopt naar een wandkast, en bergt er de hakschoenen van Drie in op.

een Hier. Probeer het met deze maar eens...

Ze zijn van vooroorlogse kwaliteit.

Eén haalt een nieuw paar hakschoenen uit de wandkast, geeft ze aan Drie.

een Heb ik gekocht toen ik jong was en er nog regelmatig werd gedanst.

Eén gaat terug zitten.

een Weet ge al hoeveel dossiers er vandaag te verwerken zijn?

drie Neen. Mijn brein geraakt niet op de realiteit afgestemd vandaag. Een frisse ochtendwandeling door een in nevelen gehuld sparrenbos – dat zou mij eigenlijk deugd doen.

Maar ja...

Drie trekt de nieuwe hakschoenen aan.

drie Bovendien moet ik eerst dringend de nieuwe regiomanager bellen...

Drie wijst naar Twee.

drie Zou hij het misschien zien zitten om hem te bellen?

een *snel* Neen. Hij houdt niet van directe communicatie met de buitenwereld, dat weet ge... En bovendien behoort het niet tot zijn takenpakket.

Eén legt de papieren op haar bureau goed.

een We moeten allemaal leren leven met het juk dat het lot op onze schouders heeft gelegd.

Drie staat recht.

een Zie ik u over een kwartiertje bij de koffieautomaat?
drie Natuurlijk.

een Dat is fijn.

Drie wijst naar zijn schoenen.

drie Die nieuwe pumps zitten in ieder geval veel beter.

Drie gaat weg.

een Ge hoeft achter zijn rug niet zo'n gezichten te trekken, jongen... We proberen allemaal alleen maar te overleven.

twee Ik deed helemaal niets.

een Neen. Maar ik zag u het denken.

Twee komt dichterbij Eén zitten.

twee In mijn droom liep ik naar haar toe, moeder.

Probeerde met alle macht haar enkels uit de touwen te bevrijden. Toen knipperde ik met mijn ogen... En een seconde later hield ik alleen nog wat as en verkoolde resten in mijn handen.

een Ach, jongen.

twee Ze glipte weg tussen mijn vingers.

een Jongen, alsjeblieft...

twee Er was helemaal niets wat ik kon doen!

een Zouden we toch maar beter niet de radio uitzetten?

Eén staat recht om de radio uit te zetten.

Twee houdt haar tegen.

twee Zo'n droom betekent iets, moeder.

een Zo'n droom betekent weinig... Of althans toch vooral dat een mens moet leren het verleden los te

laten. *wijst* Waarschijnlijk zijn het al die
nieuwsberichten die u zo overspannen maken.

Twee blijft Eén tegenhouden.

twee ‘Zus,’ zei ik, ‘zus – het zal allemaal in orde
komen. Ooit waait de wind uit een andere richting.
Ooit komt er een dag waarop al de ellende eindigt. Dat
beloof ik u.’

een Doe niet zo naïef.

twee Herinnert ge u haar felblauwe ogen? De haartjes
op haar bovenarmen... Die hartvormige moedervlek
vlak onder haar linkeroor.

een Ze is weg, jongen. Gelieve u daar bij neer te
leggen.

*Eén wringt zich los uit de omknelling, loopt naar de
radio.*

een Gedaan met de berichtgeving uit de buitenwereld.

Eén zet de radio uit.

drie *achter de scène* DJEEZES FUCKING CHRIST!

Een knal, een flits. De bureaulampen vallen uit.

een Nee – niet nog eens.

Drie komt binnen.

drie Ik vrees dat ik de zekering heb doen springen... In
een poging de werksfeer te verlichten heb ik de
lampjes boven mijn make-uptafel weer aangezet.

een Weeral?

drie Ja.

Eén keert zich tot Twee.

een Kunt gij misschien even naar de zekeringskast in de kelder gaan kijken?

twee Ik ben het afdelingshoofd niet.

een Ja, maar...

twee Ik – ben – het – afdelingshoofd – niet.

Twee keert zich naar de radio.

twee Ik kan er toch ook niets aan doen dat de werkelijkheid sinds een jaar of tien besloten heeft zich tegen ons te keren!

Twee probeert de radio weer aan de praat te krijgen.

twee Volgens mij is het ontvangstkabeltje doorgebrand...

Eén neemt een zaklamp uit haar bureau.

een Goed, als de berg niet tot bij mij komt...

Ik probeer ten laatste over een vijftal minuutjes terug te zijn.

Eén loopt naar de deur.

een Ik stel voor dat we het elektriciteitsnetwerk niet tot een zoveelste splijtzwam in onze familie promoveren.

Eén gaat weg. Drie legt een hand op de schouder van Twee. Twee duwt de hand bruusk weg.

twee tot Drie Ge hoeft niets te doen of te zeggen om het beter te maken. In feite heb ik zelfs liever niet dat ge naar mij kijkt. Of aan mij denkt. Of ook maar in mijn richting ademt.

Drie blijft in de buurt van Twee dralen.

drie Ik kan er toch ook niets aan doen dat ik ben wie ik ben?

twee Neen. Maar dat betekent nog niet dat wat ge doet niet extreem wansmakelijk is.

Vier komt binnen.

vier Een goede verstandhouding op de werkvloer is één van de voornaamste voorwaarden om een afdeling op een zo efficiënt mogelijke manier te leiden. Zo heb ik dat toch altijd op de managementtraining geleerd... Plus: een doelgerichte communicatie en heldere richtlijnen – zodat de werknemers nooit het gevoel krijgen dat de door hen geleverde arbeid zinloos is. Nu ja, misschien ben ik al te lang uit roulatie.

Vier haalt een stapel brieven uit zijn jaszak.

vier Ik heb de vrijheid genomen om de brievenbus eens te legen. Ik betwijfel of daar het voorbije decennium veel tijd voor geweest is.

Vier legt de stapel brieven op tafel. Het zijn er veel, zéér veel.

twee Broer... Zijt ge terug?

Vier gaat op de stoel van Eén zitten.

vier Weet ge, aan het front heb ik mij vaak afgevraagd hoe het met mijn dierbare familie ging. Dan zat ik in één of andere loopgraaf...

En terwijl de drones en de onbemande raketten om mijn oren vlogen, dacht ik: denken zij nog aan mij?

Kijken zij af en toe met vertedering naar mijn foto op hun bureau?

Maak ik deel uit van de door hen op kantoor vertelde verhalen?

Vier kijkt naar een foto op het bureau van Eén.

Legt de foto dan met de afbeelding naar beneden neer.
vier Oorlog doet iets vreemds met de menselijke geest.
Dat zweer ik u. Eigenlijk is het best wel een traumatiserende ervaring.

Vier slaat het functioneringsrapport open.

vier Goed... Zal ik alvast even nagaan hoeveel dossiers er vandaag te verwerken zijn?

twee Gaat ge ons vanaf nu niet meer verlaten, broer?

vier Nee – natuurlijk niet, broer. Of althans: dat is toch niet bedoeling.

Vier werpt een bitse blik op Drie.

vier Hoewel: een mens weet nooit of het hoofdkantoor hem niet opeens, van de ene op de andere naar de andere kant van de wereld detacheert.

drie *mompelt* Ik euhm...

Drie zet een stap in de richting van de deur.

vier *tot Drie* Wat is er, nonkel? Het lijkt wel of ge een spook uit het verleden ziet.

drie Ik euhm...

vier Het geschreeuw van al die vermoorde kinderen zindert nog teveel na in mijn oren.

Ge moet proberen zo duidelijk mogelijk te articuleren.

drie Ik moet gewoon...

vier *tot Twee* Is hij zijn spraakvermogen verloren?

Werd zijn tong door het hoofdkantoor met een loonstrookje afgekapt?

Twee schudt met zijn hoofd. Drie zet nog een stap achteruit.

drie Ik moet gewoon even dringend de nieuwe regiomanager bellen...

Drie vlucht van de scène. Al vluchtend breekt één van zijn hakken.

drie GODVER-FUCKING-DOMME! KUTPUMPS!

Drie gaat weg. Achter de scène hoort men het geluid van een val.

vier *wijst naar Drie* Nog altijd even charismatisch dus als een snoepmachine vol rottende wafels...

Vier keert zich naar Twee.

vier Gaat het een beetje, broer? Hebt ge u al die tijd min of meer weten te redden?

twee Bwa... Nauwelijks. Iedere dag manifesteerde zich als een eindeloze worsteling met steeds hetzelfde nieuws.

Vier haalt een kleedje uit zijn aktetas.

vier Kijk eens. Ze vroeg om het speciaal voor u mee te brengen.

Vier spreidt het kleedje uit.

vier 'Zodat hij niet denkt dat ik niet aan hem denk,' zei ze. 'Zodat hij weet dat ik 's nachts ook van hem droom.'

twee Zei ze dat?

vier Ja. Dat drukte ze mij op het hart.

Vier ruikt aan het kleedje.

vier Hier. Ge kunt haar zweet nog ruiken.

Vier reikt Twee het kleedje aan. Twee neemt het kleedje vast.

vier Ons geslacht heeft genoeg geleden, hé broer. Vindt ge niet?

Twee brengt het kleedje naar zijn neus.

vier Ja...

Twee ruikt intens aan het kleedje.

vier Het wordt hoog tijd om eens orde op zaken te stellen.

Het licht floept aan.

vier Speaking of which... Waar is die giftige spin van een moeder eigenlijk?

Vier kijkt om zich heen.

2.

De volgende ochtend. Drie zit aan het bureau van Eén, draagt krulspelden. Eén is in de weer met een microgolfoven.

drie *tot Eén* Maar ik zeg toch helemaal niets?

Of althans niets verkeerd... Alleen dat ik hem voor geen millimeter vertrouw. Dat is toch geen reden om mijn neus zo af te bijten?

Drie slaat het functioneringsrapport open.

drie Als we er niet in slagen de nieuwe situatie als een team aan te pakken, dan... Ja, dan is het hek van de dam. Meer of minder zeg ik niet.

Drie neemt een markeerstift uit zijn jaszak.

drie Ik heb vannacht geen oog dichtgedaan.

Zag tot aan het ochtendgloren Excell-sheets voor mijn ogen verschijnen.

Drie haalt het dopje van de markeerstift.

drie Waar hebt gij eigenlijk geslapen?

een Ik heb nog steeds het recht om te gaan en staan waar ik wil. Het feit dat wij soms 's nachts samen de werkstress verdrijven wil nog niet zeggen dat ik u over iedere stap in mijn leven uitleg verschuldigd ben.

Eén bukt zich voor de microgolfoven. Eén wijst naar achteren.

een Heeft hij al gedoucht?

drie Dat weet ik niet. Ik ben opgestaan; meteen daarna op mijn hakken naar hier gerend.

Drie legt de markeerstift neer.

drie Als alles opnieuw verandert, zus – dan ben ik bang dat ik het niet meer trek. Dan vrees ik dat het leven mij finaal in de richting van een fulltime burn-out stuurt.

Drie legt de krulspelden in zijn haar goed.

drie Dat alfamannetje is niet teruggekomen om zijn plaats weer in te nemen... Geloof mij.

Neenee. Hij is iets afgrijselijkers van plan.

Eén trekt het deurtje van de microgolfoven open.

een Soms vraag ik mij af waarom gij niet uit heldhaftiger materiaal bestaat, broer. Dan blik ik terug op het verleden... En verwonder mij over de keuze die ik destijds heb gemaakt.

drie Excuseer?

Eén slaat het deurtje van de microgolfoven terug dicht.

een Wankelmoedigheid helpt ons geen stap vooruit.

Flexibiliteit – dat is de eigenschap die we nu nodig hebben.

Eén kijkt om zich heen.

een Waar is mijn jongste trouwens?

drie Geen idee. Hij had hier al lang moeten zijn...

Misschien is hij voor de eerste keer in zijn leven te laat opgestaan.

Eén loopt naar een wandkast.

een Het leven in loondienst bestaat uit een opeenvolging van angst en verraad. Gelukkig beschikken we over een jarenlange expertise... Hebben we – om het zo te zeggen – al voor veel hetere vuren gestaan.

Eén haalt een Tupperware-doosje uit de wandkast. Eén buigt zich opnieuw voor de microgolfoven.

een Kunt gij even in de kelder checken of de hoofdschakelaar weer is afgesprongen? De microgolfoven werkt niet... En ik zou graag een pastaslaatje opwarmen.

drie Een pastaslaatje opwarmen?

een Ja. Waarom bekijkt gij mij zo raar?

Drie blijft dralen. Vier komt binnen. Hij draagt nu hetzelfde kostuum als Eén en Drie.

vier Goeiemorgen, collega's. Ge kunt niet geloven hoe goed ik heb geslapen.

Vier zet zijn aktetas op het bureau van Eén.

vier Na jaren van doodslag doet het deugd om nog eens zorgeloos te kunnen dromen...

Vier hangt zijn jas aan de kapstok.

vier Bijna dacht ik dat ik deze ruimte nooit meer terug zou zien... Dat ik als een mistroostige krijger op de wereld rond zou blijven dolen.

Vier zet zich met één bil neer op het bureau van Twee.

vier Maar kijk... Als pijn het offer is dat ik moest brengen om uiteindelijk tot verzoening te komen...

Vier keert zich tot Eén.

vier Zwartgeblakerd vlees. Verpulverde ledematen. Opengebarsten schedels. Hersenresten op door artillerie kapotgeschoten beton.

Vier wijst naar het raam.

vier Vergeleken met de taferelen die ik iedere morgen zag is het zicht op deze woestenij voor mij een echte verademing. Alleen vind ik het hier wel een beetje warm...

Vier doet zijn das wat lossen.

vier Er staat geen enkel huis meer overeind in onze thuisstad. Wisten jullie dat? Ja...

Op een blauwe maandag ben ik zelfs door onze oude wijk gewandeld. Niets. Geen enkel spoor meer van al de kamers waarin wij ooit zo gelukkig waren...

Vier steekt een sigaret aan.

vier De tactiek van de verschroeide aarde heeft – zeker wat het huiselijk geluk betreft – perfect gewerkt.

Vier dooft de sigaret onmiddellijk op het bureau. Vier keert zich tot Drie.

vier Aangaande de werksituatie... Ik heb de functioneringsrapporten van de voorbije tien jaar vannacht eens doorgenomen. Ik moet zeggen: we staan er niet goed voor... Het zou mij zelfs verbazen als we het komende kwartaal zonder ontslagen overleven.

drie ‘We’?

vier Ja, inderdaad. ‘We.’

Eén gaat aan de andere kant van het bureau van Twee staan.

een *tot Vier* Zoudt ge niet eerst een koffietje drinken, jongen? We hebben onlangs een nieuwe koffieautomaat gekocht... Voortreffelijke, geprefabriceerde koffie.

Eén buigt zich naar Vier.

een Ons ambt wordt op slag veel aangenamer als het met een bekertje tot poeder verwerkte koffiebonen wordt aangevat.

Vier loopt naar het bureau van Eén. Vier neemt het functioneringsrapport.

vier Wie had er tijdens mijn afwezigheid eigenlijk de leiding over de afdeling, moeder?

De rapporten lezen als een aaneenschakeling van rampen.

een Cijfers vertellen niet het hele verhaal, jongen. We hebben het – dankzij uw afwezigheid – zeker niet gemakkelijk gehad.

Eén neemt het functioneringsrapport af van Vier. Eén bergt het functioneringsrapport op in een wandkast.

een Uw nonkel zou het helemaal niet erg vinden om even over en weer naar de koffieautomaat te lopen...

tot Drie Is het niet, broer?

We waren daarjuist sowieso al overeengekomen dat hij naar de kelder zou gaan.

Eén gaat achter Drie staan.

drie Maar...

Eén legt haar handen op de schouders van Drie.

een Tegenpruttelen heeft geen zin. Wie zich niet neerlegt bij veranderingen op de arbeidsmarkt, gaat beter op zoek naar een ander bestaan.

Eén duwt Drie recht. Drie heft zijn handen in de lucht.

drie Al goed, al goed...

Drie loopt naar een wandkast. Drie haalt een blinkende, goudkleurige handtas uit de kast. Drie slaat de handtas om de arm, gaat weg.

Drie trapt achter de scène luid tegen een ijzeren kast.

Men hoort het geluid van een pijnlijke val.

een Het is niet nodig hem zo op stang te jagen.

Hij is lichtgeraakt en wispelturig. Maar een onmisbare werkkraft...

Eén buigt zich over haar bureau.

een En op z'n minst heeft hij het lef gehad om zijn familie nooit in de steek te laten.

Eén veegt met één beweging de papieren op haar bureau weg.

een Ge kunt terug aan uw bureau gaan zitten, als ge wilt. Ik weet dat ge daar de voorbije tien jaar hard naar uitgekeken hebt.

Eén gaat aan het bureau van Twee zitten.

vier Uw tong dient nog altijd exclusief om de waarheid mee te verdraaien, hé moeder?

een Ik zie niet in wat mijn tong met de ruimtelijke ordening van het kantoor te maken heeft.

vier Ik heb u niet in de steek gelaten, als ik u daarop mag attenderen. Gij mij.

een Aandoenlijke hypothese, zoon. Doch al lang niet meer relevant.

Eén draait haar hoofd richting achter de scène.

een Gaat het een beetje met die hoge hakken in de kelder, broer?

drie *vanachter de scène* Nee! FUCKING KUTSITUATIE!

Opnieuw achter de scène het geluid van een val.

vier Ik ging er tien jaar geleden van uit dat wij een onbreekbaar team zouden blijven, moeder.

een En ik ging er toen van uit dat uw trouw aan mij ook na de werkuren gold.

vier Excuseer?

een Ge hebt mij wel gehoord.

Eén draait haar hoofd weer richting achter de scène.

een Als ge ratten of kakkerlakken vindt – dan zou ik dat meteen middels een mailtje aan het hoofdkantoor melden, broer. Het wordt hoog tijd dat ze nog eens een professional sturen om het ongedierte te verdelgen.

met een blik op Vier Ze zijn daar de vorige keer duidelijk niet doortastend in geweest.

Vier gaat aan het bureau van Eén zitten. Vier opent zijn aktetas.

vier Ik vind het wonderlijk om te zien hoe gij in staat blijft met uzelf te leven.

een Net zo wonderlijk als de arrogantie waarmee gij – na alles wat er gebeurd is – hier weer durft te staan?

Vier haalt persoonlijke spullen uit zijn aktetas. Vier installeert de spullen op zijn bureau.

vier Ik laat mij niet meer uit dit huis verdrijven.

Noch uit mijn functie. Noch uit iemands hart.

een Dan zal uw carrière, vrees ik, vanaf nu uit een onafgebroken reeks van teleurstellingen en frustraties bestaan.

Eén wijst met een markeerstift naar Vier.

een Ik laat mij namelijk niet meer commanderen.

Noch door mijn functie. Noch door mijn hart. Noch door een met testosteron gevulde balzak terend op holle managersfrasen.

Twee komt binnen. Eén veert recht.

een *verandert van toon* Ah! Zijt ge eindelijk wakker, jongen? Ik dacht al... De dag waarop mijn jongste zoon niet om acht uur stipt zijn eerste dossier openslaat, is de dag waarop het einde der tijden is aangebroken.

Eén loopt in de richting van Twee. Twee loopt langs Eén naar een archiefkast. Twee trekt de archiefkast open.

twee Gisterenavond is er weer een aangetekende brief van het hoofdkantoor aangekomen, moeder. En de nieuwe regiomanager heeft weer gemaïld dat hij nu echt zeer dringend dient te worden teruggebeld.

Twee haalt een brief uit de archiefkast.

twee Ik stel voor dat we de werking van de realiteit niet langer blijven negeren.

Twee legt de brief op het bureau van Eén.

een Jaja, jongen – dat zien we nog wel.

Eén scheurt de brief onmiddellijk in twee.

een Hebt ge vannacht een beetje rustig geslapen?

twee Ja. Eigenlijk wel.

Twee gaat naar de kapstok.

twee Voor het eerst in tijden heb ik weer hoopvol gedroomd.

Twee doet zijn jas uit.

twee Een warme zomeravond bij een klaterend beekje. Een picknicktafel in een zacht glooiend veld. Een heldere maan. Vallende sterren. Een paar zongebruinde armen die mij zelfgemaakte kersentaart aanreikten.

Twee hangt zijn jas aan de kapstok.

twee Zelfs het verlangen om te schreeuwen bleek afwezig toen ik deze morgen mijn ogen opendeed.

een Echt waar?

Twee loopt naar een andere archiefkast.

twee Neen. Natuurlijk niet.

Twee trekt de archiefkast open.

twee Zoals elke nacht heb ik gewoon pro forma tandenknarsend een paar uur tussen bezwete lakens gespendeerd.

Twee trekt het functioneringsrapport uit de archiefkast.

twee Maar goed... Een dagje flink doorwerken zal de meeste demonen waarschijnlijk wel verdrijven.

Twee slaat de archiefkast dicht.

twee Zoals elke werkdag sinds mijn zus zogezegd ‘spoorloos’ verdween.

Twee gaat aan zijn bureau zitten.

een Goed zo, jongen... Ambtelijke onverzettelikheden. Dat horen we hier graag.

Eén gaat op het hoekje van het bureau van Twee zitten.

een *tot Twee* Het spijt mij dat ik gisterenavond niet meer naar uw slaapkamer ben gekomen om u een nachtkusje te geven. Echt waar.

Ik had wat tijd nodig om alles op een rijtje te zetten.

Om – slechts begeleid door het eenzame gehuil van een hyena – over de blijde terugkomst van uw broer lang na te denken.

een lichtflits in de kelder

een Vindt ge het niet wonderlijk dat hij na al die jaren terug is opgedoken? Ik wel. Ik vind het even wonderlijk als een c4-document dat zelfstandig zijn weg naar precies het juiste klasseermapje vindt.

het geluid van een ontploffing

een *tot Vier* Mijn mond mag dan niet meteen de juiste woorden vinden, jongen... Maar mijn hart lacht vanbinnen. Geloof mij maar. Ik vind het zo fijn dat we eindelijk terug samen zijn...

Al mijn kuikentjes gezellig terug verenigd aan de moederborst!

Het geluid van een val achter de scène.

drie *vanachter de scène* GODVER-DEGODVER-FUCKING-DOMME!

Vier loopt naar een archiefkast.

vier *tot Eén* Ik zou het appreciëren moesten we persoonlijke ontboezemingen vanaf nu voor momenten van vrije tijd reserveren, moeder.

Er is vandaag boekhoudkundig werk genoeg te doen. En het lijkt mij dat er ook al genoeg tijd aan bijzaken zoals moederliefde is verspeeld.

Vier haalt een dossier uit de archiefkast.

Vier slaat de archiefkast dicht.

een Natuurlijk, jongen. Groot gelijk.

Vier wandelt terug naar zijn bureau.

een Ik trek mij vanaf nu schroomvallig terug in een cocon van volmaakte lijdzaamheid.

Twee houdt Vier tegen terwijl die zijn bureau passeert.

twee Broer... Onze zus is toch eerder van het zwaarlijvige type, hè? Of laat mijn herinnering mij nu in de steek?

vier Nee. Zwaarlijvigheid is absoluut een kenmerk waarmee we onze zus zouden kunnen omschrijven.

Vier legt een paar stiften op het bureau van Twee goed.

vier Hoewel ik er altijd een erezaak van heb gemaakt haar als ‘vrij aanwezig in de ruimte’ te beschouwen.

Vier veegt wat stof van het bureau van Twee.

vier Vanwaar de vraag?

Twee neemt de mouw van Vier vast.

twee Wel...

Eerst dacht ik dat de vele lange werkdagen mijn herinnering aan haar hadden afgevlakt.

Dat de eentonigheid de specifieke details van haar lichaam had aangetast. Maar toen ik deze morgen het kleedje nog eens in alle rust wou bekijken... Kon ik het feit niet langer negeren.

Twee kijkt om zich heen.

twee *fel* Waarom draagt mijn zus in godsnaam kleren die gemaakt zijn voor tien- tot twaalf-jarigen? Daar is toch geen enkele logische verklaring voor?

Eén springt op. Eén loopt naar Vier.

een *tot Vier* Waarom gaat het hier ineens over zus?

Twee neemt de mouw van Vier iets steviger vast.

twee Hebben de jaren aan het front dan echt zo'n zware tol geëist? Heeft de stress bij haar tot extreme vormen van magerzucht geleid?

Of... hebben de rantsoeneringen haar fysiek en mentaal tot de staat van een twaalfjarige gereduceerd?

Twee grijpt zijn hoofd vast.

twee Ik kan er met mijn hoofd niet bij.

Ik krijg de puzzelstukjes echt op geen enkele manier samen.

een *tot Vier* Ik dacht dat we het hoofdstuk ‘zus’ voorgoed hadden afgesloten.

Vier legt een arm op de schouder van Twee.

vier *tot Twee* Ik ben er zeker van dat er een volstrekt rationele uitleg bestaat, broer.

Eén gaat dichterbij Vier staan.

vier *tot Eén* Zoudt ge mij misschien een paar millimetertjes persoonlijke ruimte kunnen geven, moeder? Ik kan er niet tegen wanneer ik de adem van een ondergeschikte permanent moet inhaleren.

een *fel* Een ondergeschikte?

vier Ja.

Vier wijst naar de snippers van de aangetekende brief.

vier Hebt ge de memo in verband met mijn heraanstelling dan niet gelezen?

Vier gaat aan zijn bureau zitten. Eén gaat aan de andere kant van het bureau staan.

een Als gij aan het doen zijt wat ik denk dat gij aan het doen zijt, zoon... Dan moet ik u waarschuwen dat doodgaan op een slagveld niets zal zijn vergeleken bij de pijn die ik op deze werkvloer bij u zal genereren.

vier Dreigementen hebben geen invloed op mijn dagelijks functioneren, moeder. Dat weet ge goed genoeg.

Vier draait een bladzijde in het dossier om.

vier En wat loze beloftes betreft, zijt ge bij mij sowieso al sinds een jaar of tien aan het verkeerde adres.

Drie komt binnen.

drie Zeg, kan er iemand mij misschien alstublieft even komen helpen? Ik heb de situatie in de kelder totaal niet onder controle.

Eén wijst met een nietjesmachine in de richting van Vier.

een Hoe durft gij met het geluk van uw broer te spelen!

vier Tja...

Spelen met het hart van een dierbare heb ik waarschijnlijk zelf van een zeer dierbaar iemand geleerd.

Vier draait opnieuw een bladzijde in het dossier om.

drie *luid* Hallo? Kan er iemand eventueel voor zorgen dat ik niet langer nodeloos in het luchtledige spreek?

Eén kruipt met een knie op het bureau van Vier.

een Is het dat waar deze schijnvertoning op neerkomt – een in het verleden al te gemakkelijk gebroken hartje?

vier Neen. Waar mijn terugkomst slechts op neerkomt, moeder, is een door het hoofdkantoor nauwkeurig gemaakte efficiëntie-analyse... waaruit blijkt dat de

afdeling aan een zeer zware vorm van mismanagement lijdt.

Vier duidt iets aan met een markeerstift.

vier Er is geen enkele reden om een degradatie – of zelfs een mogelijk ontslag – persoonlijk te interpreteren.

Drie loopt naar het lichtknopje. Drie doet het lichtknopje aan en uit.

een *nadrukkelijk* Wat een wraakzuchtig mannetje heb ik veertig jaar geleden toch uit mijn baarmoeder geperst...

vier Een kind zien is altijd een beetje in de spiegel kijken, zeker?

Vier doet het dopje op de markeerstift. Vier stopt het dossier in een schuif.

vier *tot Twee* Ge hoeft de verbale precisiebombardementen van uw moeder niet serieus te nemen, broer. Door een rookgordijn van woorden probeert ze – zoals gewoonlijk – alleen maar verwarring te creëren.

Vier staat recht.

vier Spijtig, eigenlijk... Als ge erover nadenkt.

Vroeger had ze namelijk wel degelijk het talent om voor ons als voorbeeldfiguur te fungeren.

Vier loopt naar een wandkast.

een Ik denk dat gij de blindheid van uw verlangens en de duistere gronden van uw woede onderschat, zoon.

Alsook de sluizen die ge met uw woorden in mijn binnenste openzet...

vier Is dat zo?

Vier haalt een doos uit de wandkast.

vier Dan denk ik dat gij onderschat wat tien jaar lang doodsangst en lijkgeur en nachtelijke militaire missies met de psyche van een boekhouder doen.

een De ambtenarij is een harde, competitieve wereld, zoon. Daar kan niemand van uw familieleden ten gronde verantwoordelijk voor worden gesteld.

Eén gaat naast Vier staan.

een Alsof uw moeder er iets mee te maken heeft dat the powers that be oorlog willen blijven voeren... Zij, de kleinst mogelijke scharnier in een grote, permanent op conflict beluste maatschappelijke machine! *fel*
Belachelijk!

Drie doet een stap naar voren.

drie Collega's – ik geloof dat het niet slecht zou zijn moesten we onze conversaties op een iets vriendelijkere, beschaafdere, professionelere toon voeren. Ik denk dat niemand er baat bij heeft om nu al... Vlak voor de lunch... Op onze eerste werkdag terug samen... Elkaars neus – zonder gegronde reden, eigenlijk – af te bijten.

Vier loopt naar de deur.

vier *tot Eén* Wat ik altijd aan u gehaat heb, moeder, is de weigering om in het bestaan de verantwoordelijkheid voor uw daden op u te nemen.

Vier grijpt naar iets in zijn jaszak.

vier Altijd is het bij u de schuld van iemand anders. Altijd zijn het de omstandigheden die u 'tot iets hebben genoopt'. Altijd excuses.

Schijngevechten. Slachtofferschap.

Vier haalt een portefeuille uit zijn jaszak.

vier Nooit eens een kiem van een inzicht in het eigen falen. Nooit een erkenning van het gebrek aan moed, liefde en verbeelding dat uw leven regeert.

Vier haalt wat geld uit zijn portefeuille.

een Och, zijn we eindelijk aanbeland bij de Grote Woorden?

Vier loopt naar Twee. Vier legt een hand op de schouder van Twee.

vier Onze zus dartelt nog altijd op de wereldbol rond, broer. Dat garandeer ik u. Als ge wilt, zal ik deze namiddag bij het hoofdkantoor eens naar haar locatie informeren.

Vier legt het geld op het bureau van Twee.

twee Graag. Zeer graag. Als het van mij afhangt: hoe sneller hoe beter.

Twee kijkt naar het geld op zijn bureau.

twee Wat is dat?

vier *haalt zijn schouders op* Geld om een nieuwe radio te kopen. Ik ken u, broer. Ik weet hoeveel belang gij aan het opvolgen van het wereldnieuws hecht.

Vier loopt naar de deur.

vier *tot Eén* Als ik terugben, verwacht ik dat al de inkomende dossiers – tot op exact twee cijfers na de komma – verwerkt zijn.

Vier klopt op de doos in zijn handen.

vier Ondertussen ga ik de achterstallige facturen in het archief snel even alfabetisch klasseren.

Vier wil de deur uitgaan. Drie houdt Vier tegen.

drie *tot Vier* Zou ik u misschien straks privé kunnen spreken, neef?

vier Privé? Ge bedoelt... Gij en ik... in één vergaderruimte?

drie Ja.

Drie kijkt om zich heen.

drie Ik weet goed genoeg dat door mijn toedoen... Hoe zal ik het zeggen? De werkrelatie gisteren met een spreekwoordelijke valse noot begon.

Drie komt iets dichterbij Vier staan.

drie Dat ik... Toen gij plots voor mijn neus stond... Niet onmiddellijk de juiste woorden vond om mijn immense vreugde... Op een adequate wijze te beschrijven.

Drie raakt de arm van Vier aan.

drie Maar ik ben er zeker van dat wij... Onder vier ogen... Aan iedere door het verleden ontstane impasse... Hoe moeilijk op het eerste gezicht ook... Uiteindelijk een voor beide partijen bevredigende... Of indien niet bevredigende... Op z'n minst toch aanvaardbare... Of draaglijke... Mouw kunnen passen.

Drie kijkt nog eens om zich heen.

drie Begrijpt ge? Ik zou het fijn vinden moest ge mij begrijpen. Ik bedoel...

Drie neemt de arm van Vier vast.

drie Ik wil alleen maar zeggen... Dat ik het enorm zou appreciëren moest ik in een gesprek... Dat niet meer dan vijf à tien minuten hoeft te duren... De kans krijgen... Om kort en bondig duidelijk te maken... Dat ik... Mijns inziens... Of althans naar ik het mij herinner... Ten aanzien van u... Nooit iets verkeerd heb gedaan... Noch enige daad... Ter bevordering van uw verwijdering naar het front... Heb gesteld.

Vier gaat weg. Het licht verandert.

drie Sterker nog. Dat ik u steeds... En dit van in het allervroegste begin... Als een zeer betrouwbare, extreem bekwame functionaris heb beschouwd... Wiens gezag... Ik alleen maar... Onder druk van externe omstandigheden... En in dat geval... Slechts

met zeer grote tegenzin... Zou hebben kunnen of willen ondermijnen. Begrijpt ge?

Twee gaat weg.

drie Ik zou het fijn vinden moest ge mij willen begrijpen.

Het is nu nacht. Een telefoon rinkelt.

een Broer... Wordt het geen tijd om aan uw monoloog een einde te breien? Het is al laat.

Ik zou graag willen slapen.

Eén zet een stap in de richting van Drie.

drie Wat?

Drie loopt naar een bureau.

een Ge staat sinds deze middag in uzelf te praten, broer. Ge wordt oud. Ik vrees dat ge iedere werkdag meer en meer op vader aan het eind van zijn ziekte begint te lijken...

Drie neemt een dossier vast.

drie Doe niet zo sentimenteel... Ik ben niet ziek. En ik lijk niet op vader.

Drie slaat het dossier pro forma open.

drie Ge hoeft u om mijn welzijn absoluut geen zorgen te maken.

Drie kijkt om zich heen.

drie Hoort gij ook het rinkelen van een telefoon?

een Nee. Ik hoor alleen het razend tekeer gaan van mijn eigen hart.

Eén neemt het dossier van Drie.

een Ik ben bang, broer.

Eén legt het dossier weer op het bureau.

drie Er is geen enkele reden om bang te zijn.

Dat heb ik u al duizend keer gezegd... Ik raak gewoon af en toe al pratend het spoor in de tijd bijster. Meer is er niet aan de hand.

Drie kijkt nog eens om zich heen.

drie Hoort gij echt geen telefoon?

een Nee.

drie *fel* Hoe komt dat toch?

Eén legt haar hand op de schouder van Drie.

een Kom gewoon naast mij in bed liggen, broer.

Ik zal de stress uit uw schouders wel wegmasseren.

Eén loopt naar het lichtknopje aan de muur.

een Bovendien heb ik zelf ook nood aan een

behoorlijke portie troost.

drie *niet-begrijpend* Gij... Troost?

een Ja.

drie Waarom?

Eén doet het lichtknopje uit.

een Omdat ik – vrees ik – er in ons leven zojuist een spook bij heb gecreëerd.

Het licht blijft onveranderd.

een Dat ik – hoe zal ik het zeggen? – net een daad heb gesteld die mij door het hoofdkantoor... Laat staan door mijn geweten... Nooit zal worden vergeven.

drie Zus, ik snap het niet.

een Het zal wel snel genoeg duidelijk worden.

Eén loopt naar de deur. Eén draait zich naar Drie.

een *fel* Geen moederliefde, zei hij! Kunt ge dat geloven, broer? Ik, die al die tijd, als een plichtsgetrouwe hond, op zijn terugkomst heb gewacht. Die – als hij gewoon wat vroeger was teruggekeerd – waarschijnlijk de meeste van zijn daden met de mantel der liefde had bedekt.

Eén loopt naar het bureau van Vier.

een Soms lijkt de tijd op een papierversnipperaars die alle goede, waardevolle dingen slechts aan stukken kan scheuren... Vindt ge niet?

En ons leven op kleine, met secondelijm aan elkaar geplakte reepjes tijd die geen enkel coherent patroon lijken te vertonen...

En er, in ieder geval, op geen enkel moment in slagen het afgrijselijk gevoel van verlies – dat ons zo vaak overvalt – te verhelen.

Eén neemt een foto van het bureau van Vier.

drie Waar hebt gij het in godsnaam over, zus?

Eén legt een foto met de afbeelding naar beneden.

een Pijn, broer. Daar heb ik het over. Maar ik verwacht inderdaad niet dat ge mij begrijpt.

Eén loopt weer naar de deur.

een Komt ge naar boven?

Eén wijst naar de schoenen van Drie.

een Neem in ieder geval – als ge wilt – wat
vuilniszakken en een paar pumps die vuil mogen
worden mee.

Eén loopt de deur uit.

een Ik denk dat we morgenvroeg flink wat smurrie uit
de kamer van mijn oudste zullen moeten
verwijderen...

Eén gaat weg.

drie Zus, wat hebt ge gedaan?

Drie volgt Eén.

drie Waarom praat ge de hele tijd in raadsels?

Drie wijst naar de deurklink.

drie Dat zijn toch geen bloedsporen, daar aan de klink?

Drie gaat weg. Het rinkelen van de telefoon stopt.

3.

Een paar werkdagen later. Drie en Twee zitten aan hun bureau. Twee snijdt de ingrediënten voor een pastaslaatje. Drie draagt nu een pruik en leest in een dossier. De radio staat aan.

twee Ik weet hoeveel dossiers er nog te verwerken zijn, nonkel... En dat we, wat de functioneringsrapporten betreft, een kwartaal of vier achterstaan. Maar dat maakt op een dag als vandaag niet uit... Of althans toch veel minder dan anders.

Twee wijst met het snijmes naar de radio.

twee Kunt gij even checken of de radio op de juiste zender staat? Ik zou graag hebben dat moeder in haar slaapkamer naar de nieuwsberichten kan luisteren...

drie Waarom zouden nieuwsberichten mijn zus op dit moment beter maken?

Drie kijkt naar de radio.

drie Toen ik deze morgen haar lakens ververste kon ze alleen maar – als een gekweld wild dier – onsamenhangende kreten en schuim op haar lippen produceren.

Drie slaat een pagina om in het dossier voor zijn neus.

drie Het arme kind.

Drie duidt iets met een markeerstift aan in het dossier.

drie Ze was voor een heel ander soort leven voorbestemd. Wist ge dat? Ja. Toen ze jong was had ze het plan om zich – al dansend en zingend – als een vrije atoom door de kosmos te begeven.

Drie slaat nog een pagina in het dossier om.

drie Maar ja... Toen brak de oorlog uit. En daarna onmiddellijk een andere oorlog.

Die dan weer stante pede in een volgende oorlog resulteerde. Waardoor de wereld naar een allesomvattend conflict werd gekatapulteerd. En het steeds moeilijker werd om boekhoudkundig nog een verschil te maken tussen de tabellen ‘winst’ en ‘verlies’.

Drie doet het dopje op de markeerstift.

drie We erven allemaal de miserie die ons door onze voorouders werd meegegeven, zeker?

Drie maakt zijn das wat lossier.

drie Vindt ge het nu ook niet extreem warm?

Ik bedoel: nog warmer dan anders?

Drie slaat het dossier dicht.

twee Nee. Hebt ge mijn nieuwe businessplan – dat ik u gisterenavond heb doorgestuurd – grondig gelezen?

drie Natuurlijk, natuurlijk. Ik heb het, tussen mijn vele nachtmerries door, vannacht met veel belangstelling doorgebladerd.

Drie loopt naar een archiefkast. Twee volgt Drie.

twee En...?

drie En?

Drie trekt de archiefkast open.

drie Het is niet slecht, eigenlijk... Verre van.

Het heeft zeer zeker potentieel. En bovendien is het in een elegante, heldere taal opgesteld...

Drie haalt een dossier uit de archiefkast.

drie Maar... Om nu te zeggen... Hiervoor ga ik door het vuur... Nu waag ik – met de ogen dicht – de sprong in het diepe.

Drie loopt terug naar zijn bureau.

drie Nee. Dat lijkt mij een brug te ver.

Drie gaat aan zijn bureau zitten.

drie Trouwens: wraak lijkt mij niet zo'n goeie basis om een nieuw bedrijfsmodel op te funderen.

Drie wijst naar de verwarming.

drie Kunt gij even checken of de verwarming aanstaat? Ik kan bijna niet meer ademen.

twee *verrast* Waarom zou de verwarming aanstaan? Het is al van de tijd in onze thuisstad geleden dat we nog temperaturen onder de vijfenveertig graden hebben gekend...

Twee loopt naar de radio. Twee zet de radio luider.

twee Ik had eerlijk gezegd een iets enthousiastere reactie verwacht, nonkel. Dat moet ik wel zeggen. Eigenlijk had ik van u op z'n minst een schouderklopje of een lichte vorm van bevlogenheid verwacht.

Twee zet de radio nog iets luider.

twee Uiteindelijk zijt gij ook een slachtoffer van de geschiedenis. Hebt gij – net als ik – onder de dwingelandij van uw zus nooit uw diepste dromen waar kunnen maken.

Achter de scène hoort men gestommel.

een *vanachter de scène* Zeg, moet die radio zo luid staan? Ik kan er niet tegen wanneer ik gedwongen word naar Midden-Oosters gejengel te luisteren... Alsof het leven een aaneenschakeling van bedrijfsfeestjes is!

Achter de scène wordt iets tegen de muur gegooid. Drie haalt een nieuw dossier uit een schuif.

drie Ik hou er niet van wanneer uw ogen zo wild staan, neef. Noch van het feit dat de ader op uw voorhoofd heftiger en heftiger trilt.

Drie slaat het dossier open.

drie Waar de afdeling op dit moment nood aan heeft zijn sereniteit en gewapende vrede. Geen nieuw revolutionair plan. Of een zoveelste openlijk conflict.

Drie duidt iets met een markeerstift aan in het nieuwe dossier.

drie Hoogstens een paar kleine, doelgerichte bijsturingen om het gebrek aan mankracht dat ons voor de zoveelste keer overvalt op een efficiënte wijze op te vangen.

Drie wijst met een markeerstift naar Drie.

drie Laten we kalm blijven... Ademhalen.

Doorploeteren zoals we het altijd deden.

Drie legt de markeerstift neer.

drie Hervormingsdrift en hartstocht zijn in deze familie al te vaak de voorbodes van een onsmakelijke slachtpartij geweest.

Drie slaat het dossier dicht.

Achter de scène hoort men opnieuw gestommel.

een *roept* Hallo? Kan er iemand mij horen?

Of ben ik eindelijk gestorven? Heh? Is het dat wat er aan de hand is? Ben ik na een kort, vruchteloos leven tenslotte in een post-bureaucratisch walhalla aanbeland?

Twee en Drie reageren niet op Eén.

een Door jullie afgedankt als archaisch

kantoormateriaal! Geklasseerd als een voetnoot van een voetnoot in een allang niet meer relevant dossier waarop het stof van de vergetelheid stilaan begint neer te dalen...

Achter de scène: het geluid van iets dat valt.

een Ik heb mij in godsnaam mijn hele leven voor jullie uit de naad gewerkt! Bloed, zweet en tranen heb ik voor de afdeling gegeven!

Als jullie dat maar weten! Ondankbare, na-ijverige, complotterende ratten!

Twee loopt naar het bureau van Drie.

twee *nadrukkelijk* Als ik in deze omstandigheden nog een dag langer dien te werken, nonkel – dan ontplof ik.
Twee wijst met het snijmes naar Drie.

twee Dan lepel ik mezelf leeg. Stop een paar dynamietstaven in het omhulsel waaruit ik nog slechts besta. En verlicht de hemel met het vuurwerk van mijn eigen restanten.

Twee plant het mes in het bureau van Drie.

twee Een prachtige bom met een dikke fuck-you sticker erop onder het systeem.

Achter de scène: het geluid van brekend glas.

een Zoveel pijn! Zoveel onmetelijke pijn die een ambtenaar moet zien te verdragen...

Het klinkt alsof Eén de kamer aan het vernietigen is
een Iedere dag een nieuwe portie wanhoop.

Iedere dag nieuwe dimensies van wroeging die mijn bewustzijn binnendringen... Zich via de bloedbaan naar al mijn organen verspreiden...

En het hele systeem platleggen met een overdosis verlamme, onversneden, ongerepte rouw.

Achter de scène: het geluid van een vallende kast.

een Mijn leven: een zich dagdagelijks ontplooiend boekje van gewetensnood van de meest diverse soort.

Twee en Drie reageren nog steeds niet op Eén.

een En niet eens iemand die aan mijn bed durft te komen staan! Niet eens iemand van die lamledige

ambtgenoten van mij die mijn hand vasthoudt en mijn bezwete haren streelt!

Achter de scène: opnieuw het geluid van brekend glas.
een Kunt ge dat nu geloven, jongen?

Al die momenten van gezelligheid aan het kopieerapparaat... Al die lieve, motiverende woordjes die we tegen elkaar tijdens de lunchpauze hebben gezegd...

Achter de scène: het geluid van een kleine ontploffing.
een Collegialiteit en trouw op de werkvloer zijn een collectieve hallucinatie!

Twee buigt zich om naar Drie. Twee wijst naar achteren.

twee *tot Drie* Tegen wie praat ze nu?

drie Dat weet ik niet. Ik vrees dat we ons op het ergste moeten voorbereiden. Dat het vanaf nu alleen maar steil bergaf zal gaan.

Drie grijpt Twee vast.

drie Neef, ik moet u uitdrukkelijk vragen om over uw plan niets tegen mijn zus te zeggen – en om formeel te beloven geen enkele stap te zetten om de ideeën die erin vervat zitten achter haar rug uit te werken.

Drie grijpt Twee steviger vast.

drie Hoe spijtig ook: het is waanzin om een maatschappelijk systeem dat op crisis is gebaseerd in uw eentje te willen veranderen.

De richting van de macro-economische wind hebben
gij en ik niet in de hand.

twee Excuseer?

Twee gromt.

drie *snel* Sorry... Het gebruik van het woordje
'waanzin' was misschien een beetje misplaatst, neef.
Ik bedoelde eigenlijk: 'naïef'.

Of: 'onbezonnen'.

Drie kijkt Twee aandachtig aan.

drie Aan de vlam van de waanzin zal geen enkel lid
van deze familie zich hopelijk nog verbranden.

Twee wringt zich los uit de omhelzing van Drie.

Achter de scène hoort men opnieuw gestommel.

een GODVER-FUCKING-DOMME! Meer dan veertig
jaar van mijn leven aan een bureau verspeeld! Mijn
dromen en ambities boekjaar na boekjaar tot het
absolute minimum bijgesteld... En wat krijgt ge voor
al die offergaves terug? Niets! Niet eens een veel
beterschapskaartje!

Het lijkt of Eén nu veel dichterbij staat.

een 'Bedankt voor de bewezen diensten.

U was – alles bij elkaar – een fijne kandidaat.

Aan de door u aangereikte boekhoudkundige inzichten
zullen we nog lang met veel plezier terugdenken.'

*Vlak achter de deur: het geluid van een vallende
luster.*

een NIET EENS EEN FUCKING FRUITMAND!

Drie draait zich naar richting achter de scène.
drie Zus – wentel u alsjeblieft niet in zelfmedelijden!
Drie trekt het mes van Twee uit zijn bureau.
drie Ge zijt niet ziek.... En zeker niet stervende.
Hoogstens psychisch een beetje overbelast.
Drie bergt het mes in een lade op.
drie Ik ben er zeker van dat er nog vele jaren van
gezamenlijke arbeidsvreugde in het verschiet liggen.
*Eén lijkt zich achter de scène tot iemand anders te
richten.*
een *zeer fel* Ik had godverdomme straatmuzikant
kunnen worden! Circusartiest!
Lange-afstandspiloot! Soapactrice! Balletdanseres!
Messenwerpster! Yogadocente!
*Achter de scène hoort men het geluid van een luide
klap. Twee wendt zich tot Drie.*
twee Gij zijt echt van plan om heel uw leven lang een
braaf ja-knikkertje te blijven, hé nonkel? Bang voor
uw eigen schaduw. Bibberend voor alles wat niet de
goedkeuring van een meerdere uitdraagt.
Twee steekt een sigaret op.
een Diepzeeduikster! Spoedverpleegster!
Hondentrainster!
Twee blaast sigarettenrook in de richting van Drie.
drie Nee, dat ben ik niet van plan, neef.

Totaal niet. Integendeel, zelfs. *dreigend* Maar als ge het niet kunt laten om mij in de hoek van de ruggengraatloze creaturen te duwen...

Drie wijst met een markeerstift naar Twee. Drie gaat op de hoek van het bureau van Twee zitten.

drie Weet dat ik al een heel leven in dit systeem meedraai... En dat ik al veel collega's de revue heb zien passeren... Die hun poging tot machtsovername niet meer hebben kunnen navertellen.

Drie neemt de sigaret uit de mond van Twee.

drie Ik voel er weinig voor om nu nog carrièrematig zelfmoord te plegen.

Drie drukt de sigaret op het bureau uit.

een Illusioniste! Bergbeklimster! Kogelstootster!

Boomchirurg! Jazzpercussioniste!

Twee gaat hoofd aan hoofd met Drie staan.

twee Is dat een dreigement, nonkel?

drie Dat weet ik niet. Ik zou het in ieder geval beschouwen als een beleefde uitnodiging om niet meer tussen mij en mijn broodwinning te gaan staan.

Eén komt binnen. Ze draagt een rode, fleurige jurk.

Haar toon is helemaal anders dan tijdens de vorige replieken.

een Het is hier weer gezellig, zie ik.

Eén gaat aan haar bureau zitten.

een Wat heb ik die goeie, ouwe, vertrouwde werksfeer gemist.

Eén legt haar voeten op het blad van het bureau.

Ze draagt rode pumps.

een Die met permanente commentaar doorspekte...

Van venijnige steken onder het water voorziene...

Door een penetrante geur van sleur geparfumeerde...

Dagelijkse doortocht naar de hel.

Drie keert zich naar Eén.

drie Zus, hoe lang staat gij hier al?

een In ieder geval: lang genoeg om te weten dat ik hier al veel langer had moeten staan.

Eén spreidt haar armen weid open.

een Mijn tijgertjes. Mijn gezellig kibbelende, koene ridders.

Eén knipt met haar vingers. De radio valt uit.

een Hebben jullie vannacht die klaagzangen onder het raam gehoord?

Eén bekijkt een fotokader op het bureau. Eén smijt de fotokader weg.

een Woestijnbewoners kunnen een beschaafd mens de stuipen op het lijf jagen, niet?

Ik heb letterlijk geen oog dichtgedaan.

Eén neemt een nietjesmachine uit een lade.

een Dat onbenoembaar gemurmel. Die hysterische, schijnbaar door stervende hyena's geproduceerde keelklanken. Dat door merg en been gaande, akelige tonggeluid.

Eén niet een uiteinde van haar kleding vast aan haar bureau.

een Ik weet niet of ik het al eerder gezegd heb... Maar ik ben blij dat ik geboren ben waar ik geboren ben. Ook al heeft die geboorte tot mijn destructie als denkend en voelend persoon geleid.

Eén niet een ander uiteinde van haar kleding vast aan haar bureau.

een Maar goed... De één zijn dood, de ander zijn brood, zeker?

Eén bergt de nietjesmachine in de lade op.

Twee gaat vlak bij Eén staan.

twee Dag moeder.

een Dag zoon... Hoe gaat het?

Eén kijkt Twee aan.

een Willen de visjes vandaag bijten? Suddert er iets in de bureaucratische pan?

twee Nee. Ik heb een pastaslaatje voor u gemaakt.

Twee loopt naar zijn bureau. Twee neemt het pastaslaatje en zet het op het bureau van Eén.

een Dank u. Ge zijt tenminste een goede, gezagsgetrouwe jongen.

Drie maakt zijn das nog wat lossier.

een *tot Drie* Wat is er, broer?

drie Niets.

een Waarom kijkt ge mij dan op van die trillende tandenstokers van benen aan?

Drie wendt zich af.

drie Ik heb het gewoon verschrikkelijk warm.

Drie neemt een hap van het pastaslaatje.

drie *tot Twee* Sinds wanneer eten we hier de hele tijd pastaslaatjes?

Twee gaat op de rand van het bureau van Eén zitten.

twee Moeder... Weet ge nog wat ik tegen u gezegd heb op de dag dat zus verdween?

een *twijfelend* Wat ge tegen mij gezegd hebt op de dag dat zus verdween...

twee Ja.

Twee haalt een pasfoto uit zijn binnenzak.

twee De dag waarop ik 's morgens ontdekte dat haar lakens onbeslapen waren... En wij daarna urenlang, hand in hand, in de woestijn naar sporen hebben gezocht... En tevergeefs haar naam in de vier windstreken hebben geroepen...

Twee houdt de pasfoto in zijn handen, kijkt ernaar.

twee De dag waarop alles wat er aan ons leven verschrikkelijk was op slag nog veel verschrikkelijker werd.

Twee legt de pasfoto neer op het bureau.

twee Die afgrijselijke, adembenemend angstaanjagende dag... Waarop wij – na een lange zoektocht – uitgeput en hees in het nagloeiende zand in slaap vielen... Mijn kleine tienervoetjes vol blaren

en verbrand door de onverbiddelijke zon... En gij in mijn oor fluisterend dat ‘alles wel goed zou komen’. Weet ge nog wat ik toen tegen u gezegd heb?

Nee?

Eén zwijgt.

twee Het geheugen is een raar mechanisme, hè? De dingen die een mens zich uiteindelijk allemaal herinnert.

Twee wijst naar het pastaslaatje.

twee Gaat ge helemaal niets van dat pastaslaatje eten? Er zit – speciaal voor u – een pittig smaakje aan.

Twee schuift het pastaslaatje in de richting van Eén.

Eén schudt haar hoofd. Twee neemt de pasfoto weer in zijn handen.

twee Ik heb toen tegen u gezegd:

‘Moeder... Ik zal u nooit iets kwalijk nemen.

Ik beseft heel goed dat gij altijd met de riemen moest roeien die ge ter uwer beschikking had... Ook al werden de middelen steeds schaarser... En ontplofte de werkdruk ieder jaar exponentieel.’

Twee geeft de pasfoto een kusje.

twee ‘Ik wil maar zeggen... Ik weet dat het uw schuld niet is. Dat ik het verziekte socio-economische klimaat waarin wij leven niet tot uw persoonlijke keuze kan reduceren.’

Twee geeft de pasfoto nog een kusje.

twee Herinnert ge u dat nog, moeder? Zo sprak ik toen.

Twee legt de pasfoto weer op tafel neer.

twee Ik was elf. Of misschien twaalf.

God... Of nog niet eens tien.

Twee staat recht en gaat achter Eén staan.

twee Tussen mijn tranen door produceerde ik alleen
maar vergevingsgezinde woorden.

Waar is de tijd?

een Zoon, ik hou niet van de richting die uw gedachten
uitgaan...

Eén probeert zich uit haar bureaustoel los te rukken.

Twee houdt Eén tegen.

twee Laat mij gewoon uitspreken... Het is zo gedaan.

Twee trekt een schuif van het bureau open.

twee Iedere dag de gegevens van een oorlog
bijhouden. Geavanceerde tabellen opstellen om het
aantal slachtoffers te tellen.

De dood overzichtelijk maken. Ik ga het zowaar een
beetje missen.

Twee haalt het kleedje van zus uit de bureau-schuif.

twee Omdat het mijn gedachten verzette,
heb ik het altijd wel graag gedaan.

Twee ruikt aan het kleedje.

een *tot Drie* Broer, ik denk dat het hoog tijd is om mij
te komen helpen...

*Drie reageert niet, lijkt weer in zichzelf te praten. Twee
ruikt nog eens aan het kleedje.*

twee Zo vaak heb ik mij afgevraagd:

‘Waarom zou een jonge, creatieve meid aan het begin van haar carrière... In haar eentje...

In het midden van de nacht... Zonder iemand te waarschuwen... Zonder kaart of kompas...

En zonder aangepaste kleding... Nu de woestijn inlopen?’

Twee vouwt het kleedje op tot een prop.

twee ‘Zonder aan haar tweelingbroer te denken. Zonder van hem afscheid te nemen.

Zonder voor hem zelfs maar een kort briefje achter te laten.’

Twee gooit de prop in de vuilnisbak.

twee ‘Dat klopt niet. Dat heeft – nu ik er over nadenk – eigenlijk nooit geklopt.’

Twee loopt naar een archiefkast.

een *dwingend* Broer...

Eén probeert zich los te rukken. Twee haalt een kartonnen doos uit de archiefkast.

twee Ik ben zo dom geweest, moeder. Zo verschrikkelijk dom.

Twee zet de kartonnen doos op het bureau.

twee De waarheid staarde mij recht in het gezicht aan... En ik heb er de hele tijd naast gekeken.

Twee loopt naar een andere archiefkast.

Een keert zich tot Drie.

een Broer, een nieuwe crisis krijgen zou bijzonder slecht getimed zijn...

Drie grijpt naar zijn hart.

drie Sorry, zus...

Drie wankelt op zijn benen.

drie Maar... mijn hoofd draait. Ik heb tintelingen in mijn arm. En ik krijg op geen enkele manier een voet verzet.

Twee haalt een elektriciteits snoer uit de archiefkast.

Twee wandelt met het elektriciteits snoer naar het bureau van Eén.

twee 'Het zal haar te veel geworden zijn, jongen. Ze zal nood aan ruimte hebben gehad, jongen. Misschien droeg ze een geheim met zich mee, jongen. Wie weet wat er in het hoofd van een tienermeisje allemaal omgaat...'

Twee wikkelt het elektriciteits snoer om het bureau van Eén.

een Dat heb ik allemaal niet gezegd.

Twee stopt een uiteinde van het snoer in de doos op het bureau van Eén.

twee 'Het beste is om er maar niet meer aan te denken. Om de knop om te draaien. De band met verleden radicaal door te snijden.'

een Stop alsjeblieft met praten, jongen.

Woorden maken wanhoop alleen maar erger.

Twee loopt met het andere uiteinde naar een stopcontact.

twee ‘Eet. Drink. Slaap. Tel. Typ. Klasseer. Kopieer. Verwerk het aantal slachtoffers in het daartoe voorziene kolommetje.’

Twee stopt het uiteinde in het stopcontact.

twee Het leven gereduceerd tot een aaneenschakeling van steeds dezelfde handelingen...

Twee loopt naar de kapstok.

twee Tot opstaan. Zich naar het bureau slepen.

De computer aanzetten. En veertien werkuren lang de droom van een ander leven onderdrukken.

Drie zoekt steun bij het bureau van Eén.

drie tot Twee Zeg, zat er iets in dat pastaslaatje?

Twee doet zijn jas aan.

twee Dan maar liever een korte, snelle pijn.

Twee loopt naar de deur. Een telefoon rinkelt.

vier *vanachter de scène* Kunt gij de telefoon even opnemen, moeder?

een Wat?

vier Of gij de telefoon even kunt opnemen.

Vier steekt zijn hoofd om de hoek. Vier wijst naar de telefoon.

vier Er probeert iemand u te bereiken.

Eén gooit een dossier in de richting van Vier.

Eén keert zich tot Twee.

een Zoon, ik smeeek u – ga niet naar buiten.

Daar heerst er alleen maar verwarring en dood.
Hier leven we nog maar nauwelijks...
Maar we leven hier op z'n minst nog.
Eén gooit nog een dossier in de richting van Vier.
twee Denkt gij dat ik van plan ben de buitenwereld in
te trekken?
Twee neemt de deurklink vast.
twee Djeezes... De valkuilen van de menselijke
communicatie.
Twee legt zijn das goed. Een tweede telefoon rinkelt.
*Vier steekt zijn hoofd weer om de hoek. Zijn hoofd is
getooid met prachtige indianenveren.*
vier Zoudt ge uw jongste zoon niet vragen wat er in die
doos zit, moeder? ... Dat lijkt mij – gezien de blik in
zijn ogen – niet geheel onbelangrijk.
een *tot Vier* Laat mij gerust!
Eén gooit nog een dossier in de richting van Vier.
een *tot Twee* Blijf bij mij, jongen. We zullen
morgenvroeg een kruis over het verleden zetten. We
zullen onze hoofden als zonnebloemen naar de
toekomst richten. Dat beloof ik u.
Drie begint over zijn hele lichaam te trillen.
een Alles zal anders worden. We zullen bloeien als
nooit tevoren.
Een derde telefoon rinkelt.
twee Ik geloof u niet meer, moeder. Ik geloof niemand
meer.

Een faxmachine spuit papier.

twee Nu ik zo dicht bij het einde sta voel ik plots mijn hart weer in mijn borstkas kloppen.

een Het einde?

Eén richt zich tot Vier.

een Welk einde?

Drie probeert op zijn hoge hakken tot bij het bureau van Eén te geraken.

drie Kan er iemand mij misschien alstublieft even komen helpen?

Drie krimpt in elkaar alsof hij buikpijn heeft. Vier zet een stap in de richting van Eén.

vier *wijst* Hij brengt zijn hand nu naar het lichtknopje, moeder. Zijn vinger raakt het lichtknopje aan. Als ge niet snel ingrijpt is het met ons over een paar seconden gedaan.

Twee doet zoals Vier beschrijft. Vier gaat achter Eén staan.

een *tot Vier* Gij bestaat niet...

Eén grijpt haar hoofd vast.

een Gij kunt helemaal niets meer tegen mij zeggen.

Drie zakt door zijn hakken.

drie Kutpumps!

Vier grijpt Eén bij de schouders vast.

vier Hij kijkt nog snel eens het kantoor rond, moeder. Vraagt zich af... 'Zal ik het leven niet missen?'

Vier legt zijn handen in de nek van Eén.

vier Zweetdruppels parelen langs zijn ruggengraat zijn
klamme onderbroek in.

Eén probeert de handen van Vier weg te duwen.

een Ik heb uw verraderlijke woorden niet meer nodig,
zoon.

Vier verstevigt zijn greep op Eén.

vier ‘Moedig zijn, jongen. Denk aan zus. Aan haar
levenslust... De twinkeling in haar ogen... Hoe ze u
troostte toen de oorlog uitbrak.’

een Hoe durft gij daarover te spreken?

*Eén legt haar handen op haar oren. Vier legt zijn
hoofd op het hoofd van Eén.*

vier Vijf.

een *tot Vier* Gaat ge mij tot het einde van mijn leven
blijven terroriseren?

vier Vier.

een Ik heb – voor u en voor uw broer – altijd mijn best
gedaan. Dat ge dat maar weet. Voor u eigenlijk nog het
meeste.

vier Drie.

een Wat ik nu voel verdien ik niet.

vier Twee.

een Wie zorgt er eigenlijk ooit eens voor mij?
Heh?

vier Een.

een Wie zorgt er eigenlijk godverdomme ooit eens
voor mij?

Twee drukt de lichtknop in. Het licht verandert.
vier De sanseveria's. De prittstaafjes. De fotokaders.
De paperclips. De inktpatronen.
De steeds blokkerende nietjesmachines.
Het is vanaf nu allemaal voorgoed gedaan.
*Vier geeft een kus op het hoofd van Eén. Het geluid
van een explosie. Het licht verandert nog eens. Drie
blijft alleen achter in een streep licht.*
*Op de achtergrond het geluid van één gedempte
telefoon.*

drie Wat is er gebeurd? Is er een bom afgegaan, ofzo?
Waarom lijkt het alsof de inhoud van mijn hersenpan
alleen nog maar uit mousse bestaat?

Drie kijkt om zich heen.

drie Zus... Neef... Zijn jullie hier nog?

Het geluid van keelgezing op de achtergrond.

drie Ik zie jullie niet... En ik tast naar woorden om
jullie te roepen... Maar de letters verdwijnen één voor
één in een groot gapend gat op de achtergrond.

Drie probeert zijn das los te trekken.

drie Ik probeer na te denken... Maar mijn verstand
lijkt op een ballonnetje... Dat – terwijl ik woorden
uitspreek – steeds verder de lucht indrijft... En daar
door duizenden voorbijvliegende vogels
meedogenloos wordt aangevallen.

Drie trilt nu onbedaarlijk.

drie Ben ik duidelijk? Ik geloof niet dat ik mezelf
duidelijk maak.

Het trillen van Drie krijgt iets dansants.

drie Waarom voel ik niets?

Het keelgezang op de achtergrond zwelt aan.

drie Waarom hoor ik niets?

Drie probeert een bureau op te klimmen.

drie Waarom lijkt het alsof ik steeds dieper en dieper in
een zompig moeras word getrokken?

Drie probeert zich aan een bureaulamp vast te houden.

drie Ik smeeek jullie... Laat mij niet alleen.

Het licht kleurt bloedrood.

drie Laat mij niet in het doolhof van mijn vernietigde
verstand verdwalen.

Twee komt op.

drie Red mij alsjeblieft alsjeblieft alsjeblieft uit de
ruïnes van mijn eigen bestaan.

Twee schroeft het lampje uit de bureaulamp.

Drie zakt hevig trillend op het bureau in elkaar.

*Twee gaat weg. Drie blijft hevig trillend op het bureau
achter. De muziek zwelt aan tot een climax.*

4.

Eén, Drie en Vier op de scène. Eén zit aan haar bureau, met een fotokader omgekeerd voor haar borst geklemd. Drie zit in vrouwenkleren aan zijn bureau (pruik, pumps, kleedje). Drie trilt onbedaarlijk, speeksel loopt uit zijn mondhoeken. Er hangt een slabbetje om de nek van Drie.

Vier rookt – in vol indianenornaat – met snelle trekken van een sigaret. Wit neonlicht.

vier Het spijt me, moeder. Het spijt me echt verschrikkelijk. Het spijt me zo hard dat er – voor de spijt die ik voel – een nieuw woord uitgevonden zou moeten worden. Een woord met de kracht van een schreeuw of een oerkreet. Een woord als een vuistslag. Een woord als een ontploffende clusterbom in de maag.

Vier smijt zijn sigaret weg.

vier Dit was helemaal mijn bedoeling niet.

Vier steekt onmiddellijk een nieuwe sigaret aan.

vier Ik had nooit gedacht dat wat ik deed naar deze zelfvernietiging zou leiden.

Vier grijpt naar zijn hoofd.

vier Ik zal het beter maken. Dat beloof ik u.

Ik zal er vanaf nu alles aan doen om de wondes in deze afdeling weer te helen.

een Ach, zoon.

Vier staat recht.

vier Misschien loopt hij nog ergens rond.

Misschien heeft hij de instorting overleefd...

Ligt hij onder één of andere steen zich nu de gevolgen van zijn daad te beklagen.

Vier begint te ijsberen.

vier Dat kan toch? Dat is toch niet geheel onmogelijk?

een Er is geen enkele reden voor u om te blijven praten.

Vier schopt een steen omver.

vier Tranen wellen achter mijn oogleden op.

Wroeging knijpt mijn keel dicht. En ik zou mijn hoofd wel tegen de scherpe punt van een nog overeind staande archiefkast willen slaan.

Vier gaat op één knie zitten.

vier Godverdomme... Godverdomme, toch...

Vier masseert zijn slapen.

vier Mijn hersenpan is een slagveld waarop duizend soldaten met het gelaat van mijn broer tegelijk om wraak en vergiffenis schreeuwen.

een Grappig.

Eén kijkt Vier aan.

een Uw geweten neemt de vorm aan van uw broer...

En mijn geweten spreekt met de stem van een
paniekerige, kettingrokende indiaan.

vier Wat?

een Laat maar.

Eén kijkt naar omhoog.

een *tot Drie* Volgens mij is er een storm op komst.

Vier begint weer te ijsberen.

vier Ik wou gewoon het goede doen, moeder.

Dat begrijpt ge toch?

Vier smijt zijn sigaret weg.

vier Ik wou hem gewoon... Als werknemer en als
mens... Iets geven om naar uit te kijken.

Vier steekt onmiddellijk een nieuwe sigaret aan.

vier Een illusie om zich – als een baken – aan vast te
houden.

Vier gaat weer op één knie zitten.

vier Ik had niet verwacht dat... Ik kon toch niet
voorzien dat... Geen enkel mens bij zijn gezond
verstand zou toch...

Vier masseert zijn slapen.

vier Djeezes...

De stem van Vier slaat over.

vier Waarom krijg ik geen enkele gedachte meer in een
logisch verband geplaatst?

Eén wijst naar boven.

een *tot Drie* Kijk eens omhoog, broer. Naar de sterren.
Mooi, hé? Hoe koel ze neerkijken op alles wat wij
doen.

Drie reageert niet.

een Hoe onverschillig ze blijven bij al de woorden die
we zeggen.

Eén kijkt omhoog.

een Dat geeft al bij al toch troost... Vindt ge niet?

Drie mompelt iets onverstaanbaars. Vier staat recht.

vier De mensen die nog in een god geloofden,
moeder... Die... Ja, die hadden het eigenlijk
gemakkelijk.

Vier begint weer te ijsberen.

vier Die wentelden hun schuld altijd op één of andere
natuurdemon af. Of op een grillige hogere macht. En
konden daarna doorgaan met hun zalige leventje in de
groene, vruchtbare velden.

Vier schopt tegen een steen.

vier Maar wij?

Een stukje muur brokkelt in elkaar.

vier Of in ieder geval: ik?

Vier gaat weer op één knie zitten.

vier Waar moet ik met mijn schuldgevoel...

Met mijn hulpeloosheid... Met mijn schrijnende
onmacht om iets aan onze maatschappij te doen
naartoe?

Een bureaulamp valt uit de lucht. Vier schrikt en draait zich om.

vier Wat was dat?

een Niets. Ik probeerde u gewoon te negeren en aan iets anders te denken.

Eén brengt een hand naar haar slaap.

een Wat hoopt gij bij mij eigenlijk nog te bereiken, zoon? Heh? Dat vraag ik mij nu al sinds de zonsondergang af...

Drie strekt een bibberende arm uit naar Vier.

drie tot Eén Zjusjj...

Eén richt zich rechtstreeks tot Vier. Vier komt bij Eén staan.

een Is het loutering wat ge wilt? Troost?

Pauselijke vergeving? Een bevrijdende scheldtirade?

Een bemoedigend, doch koket zoentje op uw wangen?

Drie probeert met zijn arm Vier te bereiken.

drie tot Eén Zjusjj... Ksssssssj...

Speeksel druipt op de kleren van Drie. Vier gaat op één knie bij de stoel van Eén zitten.

een tot Vier Heh? Mijn lieve, uit hersenschim

bestaande zoon... Wat is het dat ge nu nog van uw moegetergde moeder verwacht?

Drie probeert met alle macht uit zijn stoel te geraken.

drie Blfffffft...

Vier grijpt naar zijn hart.

vier Moeder, ik kan niet meer tegen dit soort gesprekken... Tongen van vuur likken aan mijn ingewanden. En ik krijg plots geen adem meer.

Eén raakt het gezicht van Vier aan.

een Zal ik – zoals vroeger – naast u in bed komen liggen, zoon... En u een verhaaltje vertellen... Over twee kinderen... In het land van melk en honing... Die hand in hand...

Op de einder toelopen... En vrolijk de internationale fluitend... Nog een lang en gelukkig leven leiden?

Eén legt een legt een lok op het hoofd van Vier goed.

een Of liever een ander verhaaltje... Bijvoorbeeld...

Over een bepaalde moeder en een willekeurige zoon...

Die... Laten we zeggen...

In een zanderig, dor, droog land... Niet zo heel ver weg van hier... Jarenlang op hetzelfde kantoor werken... En naast als collega's... Ook als privépersonen een excellente verstandhouding hebben...

drie Pssssssttttt...

een Tot de moeder op een goede dag... Of liever gezegd... Op een goede nacht... Want ze moet voor de zoveelste keer lang overwerken... Moe... Gestresst...

En met een hoge nood aan troost... De voornoemde

zoon in zijn kamer opzoekt... En daar... Tussen de vergeelde affiches van een paar vergeten rocksterren...

Een kale muur vol spermavlekken... En een stel door zweetgeur slap geworden kamerplanten... Hem op heterdaad... Met zijn twaalfjarige zus in bed betrapt.

Vier springt op.

vier Wat?

Eén klemt de fotokader dichter tegen haar borst.

een Wat moet de moeder doen? Dat is de vraag die zich nu stelt. Welke opties liggen er voor haar open?

Vier begint weer te ijsberen.

vier Dat is helemaal nooit gebeurd...

Vier smijt zijn sigaret weg.

een Kan ze het maken om het gebeurde blauwblauw te laten? Of moet ze haar geweten laten spreken... En een keuze maken waarvan ze weet dat die haar vanbinnen helemaal zal openscheuren?

Vier probeert een nieuwe sigaret aan te steken.

vier Fuck... Ik krijg mijn handen niet meer onder controle!

De sigaret van Vier valt op de grond.

een Onmogelijk dilemma! Haar kleine, naïeve, goedlachse, hulpvaardige meid!

Vier zoekt op handen en voeten naar de sigaret.

vier Waarom doet ge dit in godsnaam?

Eén kijkt naar de fotokader.

een De dochter die haar iedere morgen met zachte streeltjes wakker kwam maken...

De enige met wie ze het in bed op fluistertoon over dromen en idealen kon hebben.

Vier blijft op handen en voeten zoeken.

vier Dit is...

Eén brengt de fotokader voor haar gezicht.

een ‘Godverdomme. Godverdomme toch...’

Vier kruipt naar een archiefkast achteraan op de scène.

vier Dit is... waanzin!

Eén kust de fotokader.

een ‘Dat ik vanmorgen wakker moest worden.

Dat mijn ogen dit hebben moeten aanschouwen.’

Denkt de moeder.

Vier begint onder de archiefkast iets uit te graven. Het licht begint te veranderen.

vier Alleen maar op rancune... En jaloezie gestoelde...

Waanzin!

Eén streelt de fotokader.

een De moeder staat te huilen op de gang.

De vloer, het plafond en de muren wijken.

Haar lippen trekken wit weg. De tegennatuurlijke beelden staan voor eeuwig op haar netvlies gebrand.

Vier probeert zijn arm onder de archiefkast te wurmen.

vier Volgens mij zie ik onder het puin een arm!

Eén klemt de fotokader weer tegen de borstkas.

een ‘Ik kan het toch niet maken mijn zoon nog een dag langer op de afdeling rond te laten lopen?’ Denkt de moeder luidop bij zichzelf.

Drie begint heviger en heviger te trillen.

een ‘Ik kan het toch niet riskeren dat mijn dochter nog eens door de grijpgrage managershanden van mijn zoon wordt betast.’

Drie begint te stuiptrekken.

drie Klsssstttt...

Drie probeert bibberend zijn jurk uit te trekken.

een En dan gaan de gedachten van de moeder uit naar haar jongste zoon... De tweelingbroer.

Het probleemgeval. Haar laatstgeborene.

Eén kijkt Vier recht aan.

een En ze voelt dat haar hart onmiddellijk ineenkrimpt uit medelijden.

Vier blijft graven.

vier Broer: blij alsjeblieft nog even in leven...

Eén kijkt onbewogen naar Vier.

een Hoe zal de jongste reageren? Hij die haar al zoveel zorgen baart. Hij die dagenlang naar de radio luistert.

Eén brengt een hand naar slaap.

een Die alleen gelukkig lijkt wanneer hij rechtstreeks met zijn zus in verbinding staat.

De stem van Vier slaat over.

vier Nog even volhouden, broer...

Eén sluit haar ogen.

een De moeder slaat het hoofd tegen de muur...
Om de pijn die zich nu al aandient... Nog even niet te
voelen.

Vier begint als een dolleman te graven.

vier DJEEZES FUCKING CHRIST!

Eén masseert haar slapen.

een Ze schaaft haar vingertoppen aan de muren open...
Om ook aan de buitenkant van haar lichaam littekens
te hebben... Die dit onheilspellende moment voor
altijd zullen markeren.

Vier kijkt naar zijn handen.

vier Het lijkt wel alsof ik... Terwijl ik op handen en
voeten zit... Door een kosmische gom... Word
uitgewist!

Eén kijkt – met gesloten ogen – omhoog.

een Blaf als een hond, jongen.

Vier staat recht.

vier Wat?

Vier kijkt Eén niet-begrijpend aan.

een Huil als een wolf naar de maan.

Vier brengt zijn handen voor zijn gezicht.

vier Moeder...

Eén opent haar ogen.

een Huil als een holbewoner... Die na een lang,
uitzichtloos leven... Vol nutteloos werk... In donkere,
koude en vochtige gangen... Voor het eerst het warme
licht van de opkomende zon ziet.

Vier krabt als een hond aan zijn hals.
vier *in paniek* Een leger van waanzinnige slangen raast
door mijn halsslagader!
Er loopt een traan over de wang van Eén.
een Huil als de eerste mens ter wereld... Die de
mogelijkheid van een nieuw bestaan ontdekt... Maar
die onmiddellijk... Door de honger... De uitputting...
En de opgelopen ontberingen... Ter plekke aan een
hartaanval sterft.
Drie staat op schokkerige benen recht.
drie Fllllfffffffffftttt...
*Drie valt onmiddellijk op de grond. Vier gaat op
handen en voeten zitten. Eén kijkt naar Drie.*
een *tot Drie* Treinbegeleidster... Dat had ik misschien
ook wel willen worden.
Eén veegt de traan weg.
een Of horlogemaakster. Ijsverkoopster. Tegelzetster.
Vier maakt hondengeluiden. Eén negeert Vier.
een Melkboerin.
Vier blaft.
een Luchtverkeersleidster. Diamantslijpster. Tandpasta-
reclamemodel.
Drie ligt te schokken op de grond.
een Waarzegster. Koffiebaruitbaatster.
Vier blaft nog eens.
een Ja, misschien was dat wel iets voor mij geweest...

Drie kermt heel luid. Drie krimpt – luid kermend – in elkaar.

drie Krrrrrrfffff...

Drie heft een arm op. Drie verstijft. Eén kijkt Drie aan.
een Ik ben zo moe van al het praten, broer. Echt waar.

Eén praat tegen Drie alsof hij nog leeft.
een Zo verschrikkelijk moe.

De zon komt op.

een Ik zou wel een kwartaal lang kunnen slapen.

Vier gaat jankend af.

een Weet ge nog wat vader vroeger altijd zei? Toen we nog mensen... En geen werknemers waren. Toen we nog in onze thuisstad woonden...

Eén kijkt omhoog.

een ‘De opkomst van de zon is het mooiste moment van de dag... Omdat ik weet dat mijn hart zich dan tot de avond... Aan de liefdevolle omarming van mijn gezinsleden kan verwarmen.’

Eén grijpt naar iets in haar jaszak.

een Hij was een optimistische, goedgehartige man, heh? Kon met een kwinkslag alle wanhoop uit uw hersenen verdrijven.

Eén haalt een zakje met schimmelkaas uit haar jaszak.

een Typisch het exponent van een vroegere, verwende generatie.

Eén steekt een blokje schimmelaas in haar mond.

een Soms denk ik dat ik zijn gezicht in mijn dromen
aan kan raken.

Eén draait het zakje om. Het zakje is leeg.

Eén gooit het zakje weg.

een Hoort gij ook geen muziek?

Eén kijkt in het rond.

een Volgens mij hoor ik muziek.

Het publiek hoort niets.

een Ja.

Eén doet haar ogen dicht.

een Een pianosonate van Chopin. De glijdende violen
van een naar een climax toewerkend orkest. Een sax
die zich slepend en stuiptrekkend een weg naar de
eeuwigheid baant.

Eén brengt haar handen naar haar slapen.

een Of nee. Een koor van Kozakken dat a capella een
dronken, uptempo versie van Les Lacs du Connemara
bij elkaar zingt. Ja, dat is het wat ik hoor.

Eén doet haar ogen open.

een Feestmuziek. Lallende mensen.

Eén kijkt naar het lijk van Drie.

een Het bewijs dat de beschaving niet helemaal voor
niets geweest is.

Eén buigt zich om naar het lijk van Drie.

een Dat er – ergens op deze planeet – nog door mensen
een reden wordt gevonden om te zingen.

Achter de scène: het gehuil van wolf.

een Dat wij, als soort, uiteindelijk zullen overleven.

Eén raakt met haar voet het lijk van Drie aan.

een Als dat geen goed nieuws is, hé broer?

Het licht verandert naar tegenlicht. Eén gaat diep in haar stoel zitten. Vier blaft een laatste keer. Eén verandert van toon.

een Ik weet wat er nu zal volgen.

Goudkleurig licht laait op achter de stoel van Eén.

een Ja.

Het silhouet van Twee verschijnt in tegenlicht achter de scène.

een Ik weet dat ik... Tussen de brokstukken van dit kantoor... Op mijn stoel zal blijven zitten... Tot ik uitgedroogd, uitgehongerd en uitgemergeld ben... En alleen nog maar omsingeld word door heimwee... Herinneringen... En hyena's.

Eén knelt de fotokader weer dicht tegen zich aan.

een En dat er zich dan... Na vele jaren...

Een paar minuten voor ik sterf... Een boodschapper zal aandienen... In de vorm van een obese, hijgende engel... Die mijn door korsten bedekt gelaat zal strelen... En mij in haar armen zal nemen... En mij troostend zal toefluisteren... Dat er eindelijk... Na al die kwartalen vol vernederingen... Een nieuwe tijd is aangebroken.

Twee komt een stap dichterbij.

een 'Een tijd van vrede.' Zal de engel zeggen.

‘Een tijd van vreugde. Een tijd van doelloze vrije tijd’
Het tegenlicht is nu overheersend geworden.

een Ik zal de engel aankijken. Ik zal moeite hebben
haar te geloven. Een zweem van een glimlach zal rond
mijn mondhoeken spelen.

Muziek zwelt aan.

een ‘Is het waar?’ zal ik haar vragen. ‘Kan ik eindelijk
gaan slapen?’

Twee zet nog een stap dichterbij.

een De engel zal dan knikken. Ze zal haar handen
helend op mijn slapen leggen. Haar vleugels zullen mij
als een cocon omgeven.

Twee staat nu vlak achter de stoel van Eén.

een En dan... Net wanneer de eerste gier...

Hoog in de lucht... Zijn aanval op mijn afgepeigerde
lichaam inzet... Zal ik... Vol spijt... Maar wetend dat
de vele fouten die ik heb gemaakt mij door een hogere
macht werden vergeven... Mijn laatste adem
uitblazen... En min of meer gelukkig... De overtocht
naar het schimmenrijk maken... Naar die laatste...

Door koele stroompjes... En vergetelheid omgeven...

Stopplaats... Voor een moegestreden ambtenaar.

Eén kijkt omhoog.

een Ja, zo zal het gebeuren.

Eén verbergt haar gezicht in haar handen.

een Daar ben ik zeker van.

*Een kleine pauze. Twee zet een laatste stap naar voren.
Hij draagt het jurkje van de zus. Over zijn hoofd
draagt hij een groot Afrikaans masker.*
een *tot Twee Staat gij daar al?*
Eén draait zich om naar Twee. Twee knikt.
twee Mhm.
Eén kijkt weer naar voren.
een Goed.
Eén doet haar ogen dicht.
een Doe maar wat ge moet doen, meisje. Ik heb zo lang
op u gewacht.
Twee heft een hakmes in de lucht.
een Doe maar alles wat uw hartje verlangt.
*Twee brengt het hakmes naar de keel van Eén. Het
licht gaat uit.*

De vraag is niet: of, maar: wanneer ging in première
op 7 oktober 2016 bij De Monty in Antwerpen

1 Tania Van der Sanden

2 Wietse Tanghe

3 Mark Verstraete

4 Tom Van Bauwel

Regie: Nico Boon

Regie-assistentie: Yuri van der Hoeven

Scenografie, lichtontwerp: Saskia Louwaard

Kostuum: Inge Büscher

Techniek: Sander Salden

Productie: Voss vzw

Coproductie: De Monty, C-Mine Genk, CC Sharpoord,
TAKT Dommelhof, CC De Spil

De vraag is niet: of, maar: wanneer is een absurde
herwerking van de *Oresteia* van Aischylos.

Geen enkele scène of repliek komt overeen met het
origineel.

De auteur werd voor deze tekst ondersteund met
een schrijfoopdracht van Kultuurfactorij Monty /
Antwerpen en een werkbeurs van het Vlaams
Fonds voor de Letteren

Nico Boon (1978) is in 2006 afgestudeerd als meester in de dramatische kunsten aan het Rits te Brussel. Hij is schrijver, theatermaker, acteur en denker in eigen en andermans voorstellingen. Hij schreef eerder voor onder andere Theater Antigone, de theatermaker en Monty. Sinds 2011 maakt hij deel uit van het literaire guerrillacollectief Bookers & Hookers.

http://www.vincentcompany.be/nico_boon

Toneelwerk

De vraag is niet: of, maar: wanneer – 2016

Quicksand Valley – 2015

Guess who's coming to dinner? – 2014

Het biedt geen troost – 2011

Gezongen Zeer – 2009

Buurman – 2008

Lobotomieman – 2006

nico boon 347